

ECONOMISCHE BLOEI

VISIE EN UITVOERINGSPROGRAMMA

‘Dichterbij en verbonden in de gemeente Rheden’

Gemeente Rheden

Versie: concept raad

15 september 2022

gemeente Rheden

Colofon

De economische visie van de gemeente Rheden is
in opdracht van de gemeente Rheden opgesteld door:

Bureau Sparkle, Inge van Heck
Ruimtemensen, Maarten Kruisselbrink

Opdrachtgever vanuit de gemeente Rheden:
Rachid Haouli, beleidsadviseur economie

Inhoudsopgave

1. Inleiding 5
1.1 Aanleiding 5
1.2 Samenwerking 5
1.3 Leeswijzer 5

2. Visie op economische bloei 10
2.1 Kansen benutten 10
2.2 Leidende principes 10
2.3 Thema's visie 11

3. Thema: Duurzame economische ontwikkeling 13
3.1 Waar we naar streven 13
3.2 Onze aanpak 14

4. Thema: Schone werkgelegenheid en innovatie 16
4.1 Waar we naar streven 16
4.2 Onze aanpak 18

5. Thema: Ondernemerschap stimuleren 21
5.1 Waar we naar streven 21
5.2 Onze aanpak 22

6. Thema: Strategische samenwerking versterken 24
6.1 Waar we naar streven 24
6.2 Onze aanpak 25

7. Thema: Kansen toerisme en recreatie verzilveren 27
7.1 Waar we naar streven 27
7.2 Onze aanpak 28

8. Thema: Verstevigen van de winkelgebieden 30
8.1 Waar we naar streven 30
8.2 Onze aanpak 31

9. Thema: Inclusievere samenleving 33
9.1 Waar we naar streven 33
9.2 Onze aanpak 34

10. Uitvoering 36
10.1 Organisatie 36
10.2 Rol gemeente 36
10.3 Evaluatie en monitoring 36
10.4 Geld en middelen 37

1. Inleiding

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Voor u ligt de nieuwe economische visie met actieprogramma van de gemeente Rheden. Hierin geven wij aan welke ambities de gemeente Rheden heeft op het gebied van economische ontwikkeling en hoe we daar in samenwerking met ondernemers, onderwijs en andere organisaties de komende jaren uitvoering aan geven.

Wij willen dat de gemeente Rheden een gemeente is waar het prettig ondernemen is. We streven naar een duurzame lokale economie. Een duurzame lokale economie betekent ook dat er ruimte is voor iedereen in de samenleving om mee te kunnen en mogen doen. Daarbij staan we voor een gezamenlijke uitdaging om een goed ondernemersklimaat te creëren, waarin het prettig ondernemen, werken en wonen is. Hierbij is het uitgangspunt dat de leefbaarheid en de natuur in beginsel niet worden aangetast en waar mogelijk worden bevorderd, en er een zo hoog mogelijke mate van duurzaamheid en circulariteit wordt nagestreefd.

1.2 Samenwerking

Als gemeente kunnen we het niet alleen. Ondernemers zijn onmisbaar voor de vitaliteit van de gemeente. De gemeente Rheden waardeert ondernemers en ziet hoe ambities zoals het streven naar brede welvaart, circulariteit en een goed woonklimaat inclusief voorzieningen, alleen vanuit samenwerking met ondernemers kunnen worden gerealiseerd. In deze visie beschrijven we de duurzame economische ontwikkeling die we voor ogen hebben en de acties die daarbij horen. In alles is samenwerking daarbij de sleutel tot succes. Samen, dichterbij elkaar, werken aan onze gezamenlijke doelen. De grote lokale betrokkenheid van ondernemers, onderwijsinstellingen en (vrijwilligers-) organisaties helpt ons om de unieke kwaliteiten van de gemeente Rheden daarbij bovenaan te zetten.

Ook deze economische visie is een resultaat van samenwerking. De visie kwam tot stand dankzij de gewaardeerde inzet en inbreng van ondernemers(organisaties), onderwijsinstellingen, interne afdelingen en organisaties in de regio. In meerdere ronde tafelbijeenkomsten droegen tal van betrokkenen vanaf december 2021 bij aan de visie, op basis van een analyse van de Rhedense economie en trends en ontwikkelingen. In mei 2022 formuleerden we samen met dezelfde betrokkenen vervolgens de acties van het uitvoeringsprogramma. Deze visie en het bijbehorende uitvoeringsprogramma is het resultaat.

1.3 Leeswijzer

De opbouw is als volgt. Voorafgaand aan de visie schetsen we een beeld van de economie van de gemeente Rheden, aan de hand van uitkomsten van een uitgevoerde analyse. Vervolgens beschrijven we in hoofdstuk 2 het overkoepelende raamwerk van de **visie**, dat we in de daaropvolgende hoofdstukken uitwerken aan de hand van 7 ambities:

- We willen een **duurzame economische ontwikkeling** (hoofdstuk 3)
- We willen **schone werkgelegenheid en innovatie** (hoofdstuk 4)
- We willen **ondernemerschap stimuleren** (hoofdstuk 5)
- We willen **kansen recreatie en toerisme verzilveren** (hoofdstuk 6)
- We willen **strategische samenwerking versterken** (hoofdstuk 7)
- We willen de **winkelgebieden verstevigen** (hoofdstuk 8)
- We willen een **inclusievere samenleving** (hoofdstuk 9)

Per ambitie geven we ook de bijhorende acties. In het laatste hoofdstuk **uitvoering** (hoofdstuk 10) benoemen we de voorwaarden voor een succesvolle uitvoering van de visie. Uitvoeren is immers waar het om gaat.

Ligging en omgeving

De gemeente Rheden bestaat uit 7 kernen met elk hun eigen karakter en een uniek buitengebied. De gemeente wordt begrensd door natuurgebied de Veluwezoom en de rivier de IJssel. Een unieke ligging in een aantrekkelijke groenblauwe leefomgeving met veel ruimtelijke kwaliteit, met de grote stad Arnhem op steenworp afstand en Duitsland binnen een half uur rijden. De economie van de gemeente Rheden vinden we in de winkelgebieden, op de bedrijventerreinen, in het buitengebied en bij zzp'ers in de woonwijken. De economie is 'eigen' en zorgt voor banen voor inwoners, stageplekken, draagvlak voor voorzieningen voor inwoners en levendigheid. De economie is ook onderdeel van de regionale economie. Veel lokale en regionale ambities, op het gebied van bijvoorbeeld circulaire economie en toerisme en recreatie, komen overeen. De regio biedt kansen, ook voor ondernemers om bijvoorbeeld aan te sluiten bij innovatienetwerken, als we daarbinnen ook onze eigen positie weten te bepalen. Dan benutten we de regio om het unieke van onze eigen omgeving te versterken.

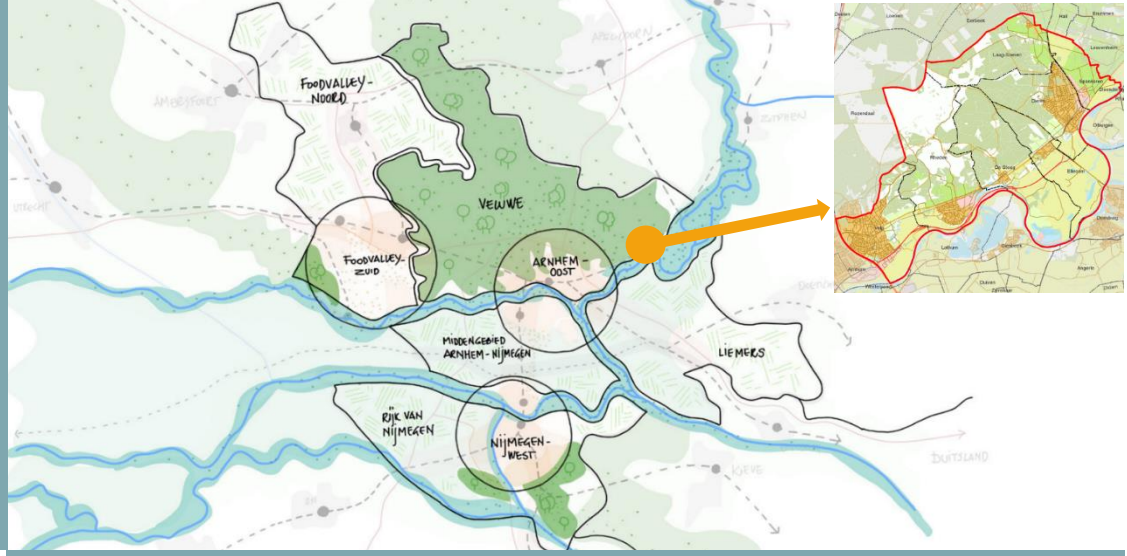

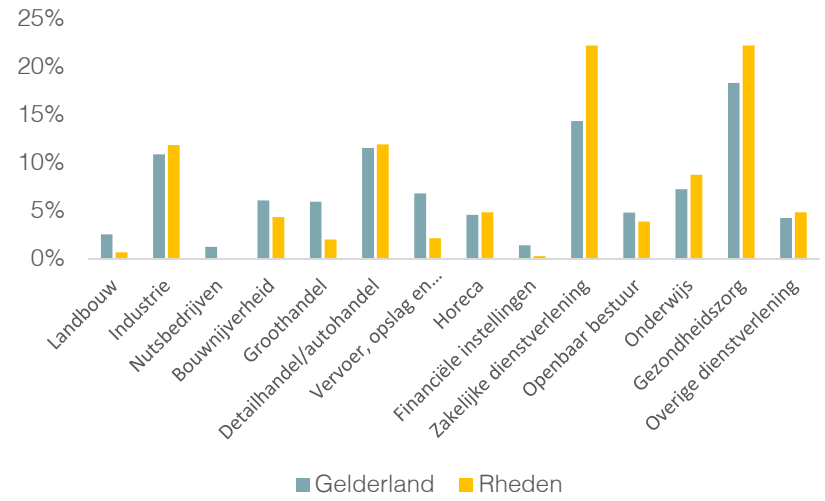

Economische structuur

Ondernemers zijn onmisbaar voor de gemeente Rheden. De gemeente accommodeert 3.900 bedrijven en instellingen, die met elkaar zorgen voor ruim 17.800 banen. De gezondheidszorg is de grootste sector, gevolgd door zakelijke dienstverlening, de handel, de industrie en het onderwijs. Daarmee komt de werkgelegenheidsstructuur redelijk overeen met het gemiddelde in Gelderland, met wel een relatief sterke vertegenwoordiging van de gezondheidszorg en het onderwijs. Ook de industrie is sterker vertegenwoordigd in Rheden dan gemiddeld in Gelderland. De grootste bedrijven vinden we ook vooral in de gezondheidszorg, het onderwijs en de industrie. Bij de relatief grote zorgsector speelt mee dat de gemeente Rheden een vergrijzende gemeente is. Dat de gemeente relatief minder banen in de logistiek kent, is niet verwonderlijk vanwege de beperkt beschikbare ruimte voor deze steeds grootschaliger sector. Opvallend is wél dat de gemeente minder banen in het toerisme en de recreatie telt dan gemiddeld in zowel provincie Gelderland, als de omliggende gemeenten.

Economische ontwikkeling

De werkgelegenheid schommelt de afgelopen jaren rond de 18.000 banen. Daarmee zijn we de dip van rond 2015/2016 te boven gekomen. Toen was er een flinke daling, onder andere door ontwikkelingen rond het ziekenhuis, tot 15.300 banen. Na een relatief snel herstel daarna, vlakt de groei de afgelopen jaren weer af. Het effect van de coronacrisis, waardoor veel ondernemers flink geraakt zijn, is in de beschikbare cijfers nog niet terug te zien. De groei van de werkgelegenheid blijft in de gemeente Rheden achter bij het gemiddelde in Gelderland. Dat geldt zowel voor gemiddelde over de afgelopen 10 jaar, als voor het laatst beschikbare jaar 2020-2021. Dat de gemeente Rheden geen uit te geven bedrijventerreinen meer had (en heeft), speelt daarbij ook mee. Tegenover een groei in Gelderland stond een afname in de gemeente Rheden. De gemeente telt (aanzienlijk) minder banen per inwoner dan gemiddeld in Gelderland.

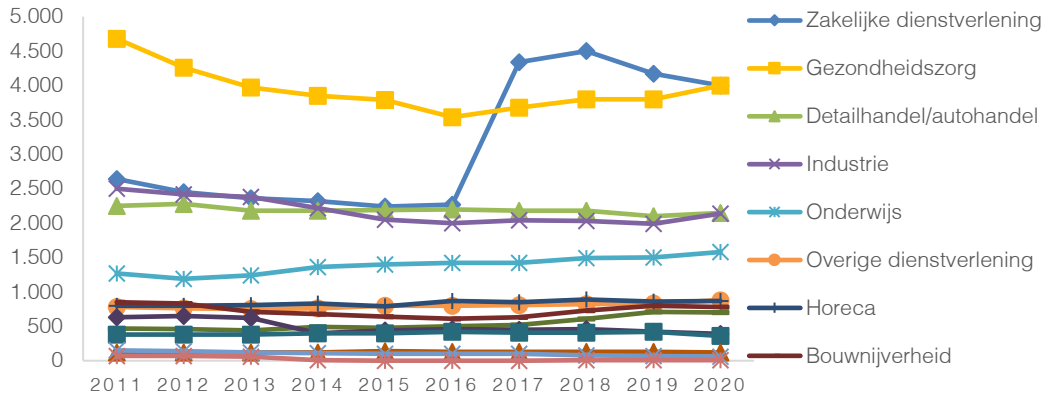

Benchmark sectoren

De gemeente heeft veel kansrijke economische sectoren. Opvallend is wel dat de werkgelegenheid in een aantal kenmerkende sectoren voor de gemeente, zoals de zorg, toerisme en recreatie en de industrie, achter blijft bij de gemiddelde groei in Gelderland en de omliggende gemeenten. Beperkte uitbreidingsruimte voor nieuwe bedrijventerreinen kan daarbij een rol spelen, maar voor bijvoorbeeld toerisme en recreatie leidt het ook de vraag of we de kansen wel voldoende benutten? In die sector is de werkgelegenheid in de gemeente Rheden de afgelopen 10 jaar gelijk gebleven, terwijl die in omliggende/vergelijkbare gemeente flink is gegroeid. De bezoekersaantallen aan onze gemeente zijn wel gestegen, maar het voordeel dat we daarvan hebben in de vorm van werkgelegenheid(/brede welvaart) blijkbaar niet.

Vestigingsdynamiek

Het totaal aantal vestigingen van bedrijven en instellingen groeide de afgelopen jaren steeds iets, vergelijkbaar met de rest van Gelderland. Gemeente Rheden kent een fractie meer oprichtingen en opheffingen (per duizend inwoners) dan gemiddeld in Nederland en ook een iets groter percentage snelgroeiende bedrijven. De iets grotere dynamiek is waarschijnlijk gerelateerd aan het eveneens iets groter aantal zzp'ers in de gemeente Rheden. Het overgrote deel van de zzp'ers is actief in de commerciële en niet-commerciële dienstverlening. Het gemiddelde inkomen van zzp'ers in de gemeente Rheden ligt iets boven het gemiddelde van zzp'ers in Nederland, maar ook het aandeel zzp'ers met een laag inkomen ligt in de gemeente Rheden iets hoger. Er is kortom veel diversiteit binnen deze groep ondernemers.

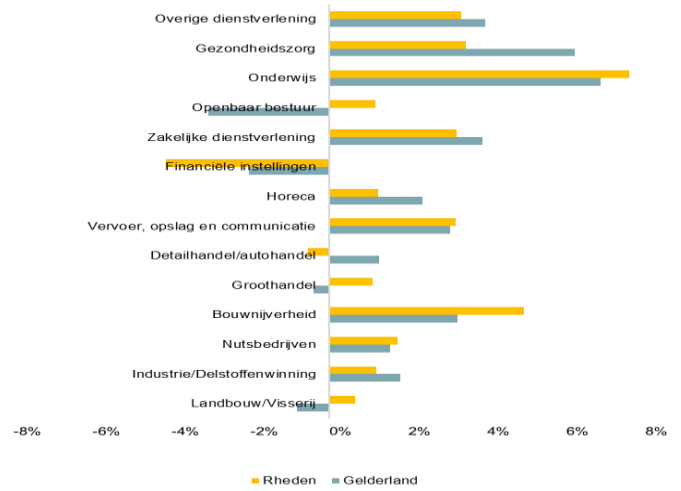

Gemiddelde jaarlijkse groei bedrijven 2011-2020

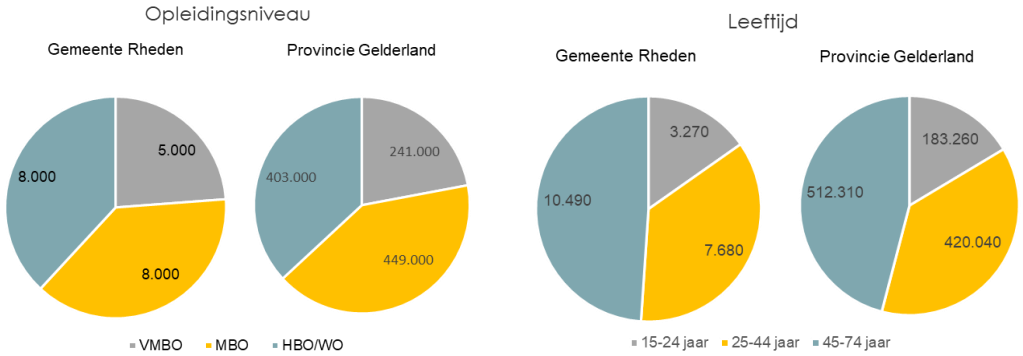

Beroepsbevolking

De gemeente Rheden heeft circa 45.000 inwoners, waarvan we circa 21.000 tot de beroepsbevolking rekenen (bevolking in de werkzame leeftijd). Per 1.000 inwoners binnen de beroepsbevolking heeft de gemeente (aanzienlijk) minder banen dan gemiddeld in Gelderland. Op basis daarvan kunnen we de gemeente kenmerken als een woon- en werkgemeente, in die volgorde. Nog meer leunen op de regio voor werk is, o.a. vanuit brede welvaartsgedachte met toegankelijke banen dichtbij huis, niet wenselijk. Gemeente Rheden telt minder jongeren en meer ouderen dan gemiddeld in Gelderland. Bovendien vergrijst de gemeente de komende jaren sterker dan gemiddeld. Dat betekent - als we niets doen - minder aanwas van nieuw talent voor het bedrijfsleven, minder bestedingen in winkels en horeca en tegelijk ook een grotere zorgbehoefte. Het heeft ook invloed op de levendigheid in de gemeente, als we daar geen economische dynamiek tegenover zouden stellen.

Pendelstromen

Drie van de tien inwoners van de gemeente Rheden werkt in de eigen gemeente, vier in de omliggende regio en drie van tien werkt in de rest van Gelderland of elders in de Nederland. Over het algemeen zijn het vaker mensen met een WO/HBO opleiding die verder (kunnen) reizen voor het werk, dan mensen met een (V)MBO opleiding. Dat maakt de aansluiting tussen het opleidingsniveau van de beroepsbevolking en het type bedrijvigheid dat de gemeente wil stimuleren, een aandachtspunt. Ook vanuit duurzaamheidsoogpunt is het goed om voldoende banen te kunnen bieden binnen de eigen gemeente, waardoor de uitgaande pendel niet onnodig veel groter hoeft te worden. Behoud van banen binnen de gemeente vraagt aandacht voor de ondernemers die ze creëren, binnen een duurzame economische ontwikkeling.

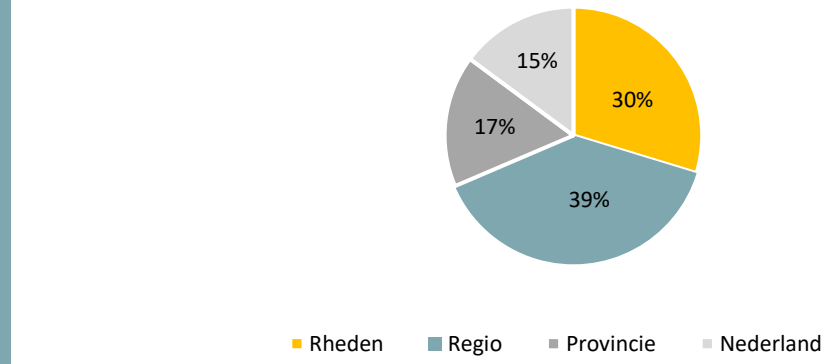

Samenwerkingen

De gemeente Rheden kent een goed georganiseerd bedrijfsleven. Aanwezige partijen zijn: Ondernemersvereniging Ondernemend Rheden - De Steeg (ORDS); Ondernemersvereniging Dieren, Ellecom, Laag-Soeren en Spankeren (DELS); Open Coffee Velp (voor zzp'ers); Centrummanagers in Dieren, Rheden en Velp en een BIZ per winkelgebied; Stichting bedrijventerrein de Beemd (Velp); Toeristisch Platform Zuidoost Veluwezoom; belangenverenigingen in de dorpen en vrijwilligersorganisaties. Naast verenigingen, netwerken en één-op-één verbindingen tussen ondernemers, zijn er ook al constructieve samenwerkingen tussen ondernemers, onderwijs en overheid (de triple helix). Uit deze samenwerkingen blijkt de grote lokale betrokkenheid van ondernemers en andere partijen met de gemeente Rheden. De gezamenlijke slagkracht van al deze partijen kan groot zijn, als met elkaar dezelfde koers wordt aanhouden, men naar elkaar luistert en goed samenwerkt.

Sociaal

Zowel de bruto als netto participatiegraad (percentage van de mensen geschikt en bereid om te werken) van de inwoners van de gemeente Rheden ligt een paar procent onder het gemiddelde in Gelderland. Verder ligt het gemiddelde inkomen € 2000,- onder het Gelderse gemiddelde. Ook zijn er gemiddeld wat meer mensen met een laag inkomen in Rheden en is er een fractie meer huishoudens met een laag inkomen dan gemiddeld in Gelderland. Er zijn (zeer) hoge inkomens die het gemiddelde inkomen in de gemeente Rheden flink omhoog trekken. De gemeente heeft te maken met een sterkere vergrijzing en ontgroening dan gemiddeld. Banen zorgen voor inkomens en kansen, levendigheid en aantrekkingskracht op jongeren en helpen om eenzaamheid (met 43% vergelijkbaar met de regio) tegen te gaan.

2. Visie: Economische bloei

2. Visie op economische bloei

2.1 Kansen benutten

De economie van de gemeente Rheden heeft in de loop der jaren een eigen ontwikkeling doorlopen en eigen karakter ontwikkeld. Het is een economie met zowel een grote component zorg en onderwijs, als een diep geworteld MKB in een diversiteit aan sectoren. Dat het groeitempo de afgelopen jaren beneden gemiddeld was, zoals hiervoor aangegeven, is een punt van aandacht. Ook omdat vooral de werkgelegenheid in sectoren met banen voor praktisch geschoolden, waaronder industrie, bouw en zorg, het meest afnam. Dat de zakelijke dienstverlening het goed doet is een pluspunt, hoewel we daar vooral banen voor theoretisch c.q. hoger opgeleiden vinden. Economische groei wordt steeds meer bekeken in relatie tot brede welvaart. Vanuit deze optiek ligt er een uitdaging om ook voor de praktisch geschoolden banen in Rheden te houden. Toerisme en recreatie zouden hierop een antwoord kunnen zijn, met banen die aansluiten op de breedte van de beroepsbevolking, maar ook daarin groeide het aantal banen hier de afgelopen jaren niet.

We willen realistische kansen meer benutten. Er gebeurt veel goeds binnen de economie van de gemeente Rheden, maar dit grote plaatje vraagt wel aandacht. Want zou deze ontwikkeling zich zo doorzetten naar de toekomst, dan zou Rheden zich ontwikkelen van een ‘gemiddeld Gelderse’ brede economie en woon-werk gemeente, naar een woongemeente met vooral werk voor hoger opgeleiden, en een accent op een paar grote onderwijs- en zorginstellingen. Die laatste zijn zeker belangrijk voor de economie van de gemeente Rheden, maar altijd in combinatie met een florerend midden- en kleinbedrijf, succesvolle starters en vitale zzp’ers. Juist het lokale bedrijfsleven in de volledige breedte, vraagt een goed vestigingsklimaat met veel waardering en volop ruimte voor lokaal vakmanschap en ondernemerschap, binnen een ondernemende gemeente. Ook de route naar een circulaire economie verloopt, zeker in een gemeente met weinig ruimte voor uitbreiding van het areaal werklocaties, via samenwerking met lokale ondernemers.

“De ambitie is het realiseren van een duurzame lokale economie waarin ruimte is voor iedereen in de samenleving om mee te kunnen en mogen doen. Dit vergt duurzame economische, inclusieve ontwikkeling op basis van structurele samenwerking zowel lokaal als regionaal.”

2.2 Leidende principes

Economische bloei in de gemeente Rheden gaat over kansen benutten door samen te werken, op basis van een gezamenlijke economische visie met 3 leidende principes:

1. Unieke kwaliteiten van de gemeente Rheden optimaal benutten
Gemeente Rheden heeft heel veel te bieden. De gemeente streeft naar een duurzame economische bloei die bijdraagt aan versterking van het unieke karakter van de gemeente. We willen benutten wat kenmerkend en goed is en dat verder versterken. De gemeente wil samen met ondernemers, onderwijs- en (vrijwilligers)organisaties en inwoners bouwen aan een goed ondernemersklimaat waarin het prettig ondernemen, werken en wonen is. Toerisme en recreatie in een uniek landschap tussen Veluwezoom en IJssel, het innovatieve MKB in de kernen en op de bedrijventerreinen en de zorgsector bieden volop aanknopingspunten voor een duurzame economische ontwikkeling, passend bij de gemeente Rheden. Het uitgangspunt hierbij is dat de leefbaarheid en de natuur waar mogelijk worden bevorderd, en er een zo

hoog mogelijke mate van duurzaamheid en circulariteit wordt nagestreefd.

2. Duurzaam economisch ondernemerschap de ruimte geven

Economische bloei is nodig om de maatschappij in de gemeente Rheden vitaal te houden en het voorzieningenniveau in stand te houden. Het zijn de ondernemers die de kansen zien om onderbenutte kwaliteiten van de gemeente in te zetten voor versterking van de kwaliteit van de gemeente. De gemeente Rheden wil daarvoor duurzame economische ontwikkeling en ondernemerschap de ruimte geven. Dat betekent een open houding ten aanzien van ondernemersinitiatieven die bijdragen aan de duurzame economische ontwikkeling van de gemeente. Dat vertaalt zich door naar een grondhouding van 'ja , mits' (in plaats van nee, tenzij) en meer ruimte om te experimenteren, met initiatieven die bijdragen aan een duurzame economische ontwikkeling en sociaal ondernemerschap.

3. Samenwerken vanuit lokale betrokkenheid en begrip voor elkaar

We realiseren de economische visie door goed met elkaar samen te werken. Ondernemers, onderwijsinstellingen, (vrijwilligers)organisaties, inwoners en de gemeente kunnen soms verschillende invalshoeken hebben, maar delen altijd hun grote betrokkenheid bij de gemeente Rheden. Kwaliteit staat bij iedereen bovenaan. Dat vraagt ruimte voor vernieuwing en soms durven afwijken van bestaande kaders waar dat mogelijk is, om uit te vinden welke nieuwe initiatieven het beste werken. Samenwerken vanuit lokale betrokkenheid en begrip voor elkaar, is hier de sleutel om steeds tot de beste, vernieuwende oplossingen te komen.

2.3 Thema's visie

Deze 3 leidende principes kunnen worden vertaald naar 7 inhoudelijke thema's. De economische visie en uitvoeringsprogramma is aan de hand van deze thema's opgebouwd (zie figuur hiernaast).

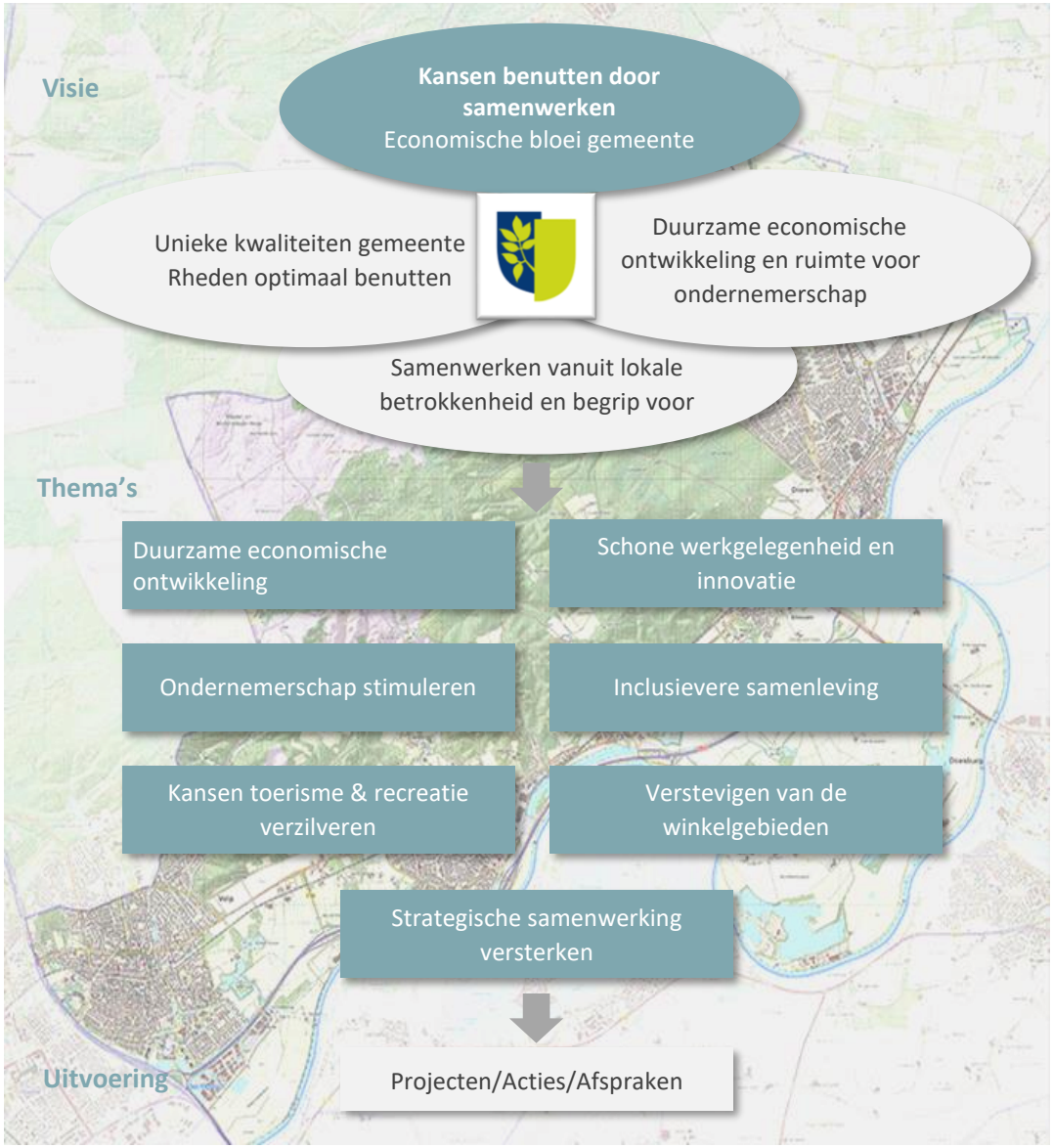

3. Thema: Duurzame economische ontwikkeling

3. Thema: Duurzame economische ontwikkeling

Onze doelstellingen:

- We willen het duurzame profiel van de gemeente meer uitdragen, zowel binnen de gemeente Rheden als daarbuiten.
- We willen ruimte geven aan activiteiten en initiatieven die bijdragen aan een duurzame economische ontwikkeling.
- We willen het goed georganiseerde bedrijfsleven, met een grote lokale betrokkenheid, blijven faciliteren en stimuleren.

3.1 Waar we naar streven

De gemeente Rheden zet in op een duurzame economische ontwikkeling, die zich kenmerkt door duurzame relaties die terugkomen in de fysieke leefomgeving, de energievoorziening, het grondstoffenverbruik en het voedselsysteem. Duurzame economische ontwikkeling past bij het unieke groene karakter van de gemeente, dat we meer willen en moeten waarderen, koesteren en uitdragen. Ruimtelijk vormen de weinige uitbreidingsmogelijkheden, gelegen tussen Veluwezoom en IJssel, een extra stimulans om de economische ontwikkeling vooral kwalitatief binnen de bestaande gebouwde omgeving te vinden. De route naar circulariteit, die past bij een duurzame economische ontwikkeling, is aangegeven in een separate beleidsvisie. In het uitvoeringsprogramma leggen we de relaties.

We baseren ons op de principes van ‘brede welvaart’, een steeds meer gehanteerde methodiek zowel in Nederland als internationaal. Hierbij is regionaal inkomen (materiele welvaart) niet meer dominant, maar onderdeel van een breder geheel. Ook de impact op mens (welzijn van inwoners) en omgeving (milieu) worden meegewogen en afgewogen in de ontwikkeling van de economie. Dit betekent dat economische ontwikkeling ook leidt tot een toename in welzijn van inwoners en bijdraagt aan maatschappelijke opgaven. Daarnaast mag economische ontwikkeling niet ten koste gaan van natuurlijk landschap en ontspannen leefkwaliteit.

De gemeente geeft ruimte aan activiteiten en initiatieven die bijdragen aan een duurzame economische ontwikkeling. Hierbij gaat het erom wat goed is voor de samenleving in zijn totaliteit. Grootschalige nieuwe initiatieven die daar niet aan bijdragen, kunnen niet rekenen op medewerking van de gemeente. De gemeente doet het niet alleen. Iedereen in de gemeente Rheden kan een bijdrage leveren aan een duurzame economische ontwikkeling. Inwoners kunnen hun aankopen duurzaam en lokaal doen en bedrijven en instellingen kunnen hun bedrijfsprocessen verder verduurzamen. De gemeente kan en moet het goede voorbeeld geven door middel van aanbestedingsprocedures gericht op verduurzaming. Dat betekent ook dat gekeken moet worden naar de *lange* termijn en de bijdrage aan de maatschappelijke waarde als het gaat om het terugverdieneffecten en toegankelijkheid voor lokale bedrijven, ook als het gaat om kleine bedrijven en zzp’ers.

Verder kan en wil de gemeente groeien in de rol als verbinder, bijvoorbeeld door duurzame koploperbedrijven te verbinden met bedrijven die daar voorbeelden in kunnen vinden. Gelukkig zijn er in de gemeente ook al veel bedrijven te vinden die voorop lopen in verduurzaming. Duurzame ontwikkeling gebeurt immers niet vanzelf, het moet sámen worden gedaan. Hierbij verdient de relatie tussen jongeren-onderwijs-bedrijfsleven specifieke aandacht. Om ervoor te zorgen dat het onderwijs thema’s die in het bedrijfsleven en onder jongeren spelen kunnen oppakken, is de wisselwerking en samenwerking tussen gemeente

en het onderwijs meer dan ooit nodig, ook om jongeren te behouden voor de gemeente. Duurzame ontwikkeling kan ook gaan over de duurzame inzetbaarheid van onze inwoners, die middels training en opleiden beter kansen hebben en lokaal werk kunnen vinden.

Samen met ondernemers willen we zorgen we voor bedrijventerreinen, dorpskernen en een buitengebied die duurzaam en toekomstbestendig zijn. Ruimtelijk betekent het ook dat de gemeente duurzame koppelingen tussen het agrarisch cultuurlandschap en recreatie, toerisme en natuur wil stimuleren.

Duurzame economische ontwikkeling betekent ook zorgvuldig om willen gaan met de ruimte die we hebben. Leegstand van bedrijfspanden willen we zoveel mogelijk voorkomen, waar nodig door maatwerkoplossingen en tijdelijke bestemmingen mogelijk te maken. In de beeldvorming willen we met elkaar het duurzame economische profiel van de gemeente Rheden ook nog veel meer uitdragen. Daar hebben we allemaal baat bij.

3.2 Onze aanpak

1. **Duurzaamheid** - innovatie en circulariteit - vormt het **uitgangspunt in gemeentelijk beleid en handelen**. Economische activiteiten die daar, in breed perspectief, op aansluiten willen we stimuleren.

2. We stellen een **brede welvaartsmonitor** op vanuit Rhedens perspectief. Dit als nulmeting, om vervolgens jaarlijks de economische ontwikkeling inclusief brede welvaart te kunnen **monitoren c.q. bijsturen**.

3. We gaan nog kritischer worden met wie we als gemeente zaken doen. Door het monitoren van de uitvoering van het **lokale aanbestedingsbeleid** moet inzicht komen hoe we het als gemeente doen in relatie tot (meer) lokaal inkopen.

4. We willen verkennen welke mogelijkheden er zijn voor het **vergroten** van de **planologische ruimte** en **kansen** voor lokale ondernemers.

5. We organiseren met het **onderwijs** eens per half jaar een sessie met **spelers in het jongerennetwerk in de gemeente**, om elkaar te informeren, de balans op te maken én met elkaar de agenda te bepalen voor hoe we de **jongeren meer kunnen behouden voor de gemeente en de regio**. Maar ook hoe we jongeren meer kansen kunnen geven op de arbeidsmarkt.

6. We wijzen ondernemers actief op **projecten in regionaal verband** waarbinnen ze de **toekomstbestendigheid** van hun onderneming kunnen screenen en vergroten.

4. Thema: Schone werk-gelegenheid en innovatie

4. Thema: Schone werkgelegenheid en innovatie

Onze doelstellingen:

- We willen economische activiteiten die aansluiten op de identiteit van de gemeente Rheden stimuleren.
- We willen toewerken naar een ecosysteem gericht op innovatie, duurzaamheid en circulariteit, dat de kwaliteit van de gehele gemeente ten goede komt.
- We willen leegstand actief aanpakken en ondernemers kansen bieden hier oplossingen voor aan te dragen.
- We willen ontmoeting, kennisdeling en samenwerking stimuleren en een circulair ondernemersklimaat creëren.

4.1 Waar we naar streven

We willen schone werkgelegenheid en innovatie stimuleren. Met schone werkgelegenheid bedoelen we werkgelegenheid die rekening houdt met de identiteit van de gemeente Rheden en vooruitstrevend is op het gebied van duurzaamheid en circulariteit. Daar hebben we al veel van, maar dat mag nog meer worden. Dat sluit aan bij de ambitie om in 2040 een CO2-neutrale gemeente te zijn. Innovatie bevorderen en verduurzaming van de economie liggen daarbij in elkaars verlengde: duurzamer/circulair worden met nieuwe technieken en inzichten door te innoveren. Innovatie gaat ook over méér toegevoegde waarde leveren met hetzelfde aantal mensen, bij een afnemende milieubelasting. Daarmee vergroten we de concurrentiekracht van de economie.

Gemeente Rheden heeft al veel vooruitstrevende bedrijven in de onder andere de maakindustrie, de zorg, het toerisme en de recreatie en in de detailhandel. Er zijn ook vooraanstaande onderwijsinstellingen die betrokkenheid hebben bij de gemeente en de bedrijven die er zijn gevestigd. Bovendien zijn er relaties met kennisinstellingen in de regio. Er is al veel, maar van een lokaal economisch ecosysteem gericht op innovatie, verduurzaming en circulariteit is nog geen sprake. Voor een duurzame economische ontwikkeling is hier winst te behalen. De uitdaging is om dit de komende jaren van de grond te krijgen. De kennis hiervoor is aanwezig. Onderwijspartijen en bedrijven hebben ook aangegeven méér verbinding met elkaar te willen, gericht op versterking van het lokale economische ecosysteem. Regionale partners zoals RCT Gelderland en Oost NL kunnen hierbij ondersteunen, zodat Rheden zich in samenwerking mét de regio verder kan ontwikkelen.

Ruimtelijk kan een fysieke plek gericht op innovatie, een plek waar ondernemers en kennispartijen elkaar kunnen ontmoeten, een versneller zijn voor de ontwikkeling van een ecosysteem gericht op innovatie en verduurzaming. Ondernemers hebben behoefte aan zo'n 'innovatiehub', die de gemeente Rheden op dit moment nog niet heeft. Het is plek waar vernieuwing (rond duurzaamheid/circulariteit) centraal staat, een plek die alle partijen die daar een rol bij spelen bij elkaar brengt en het kan ook een plek zijn voor gezamenlijke ontmoetingen van de diverse ondernemersverenigingen. Het zou ook een plek in combinatie met een bedrijfsverzamelgebouw voor starters kunnen zijn, want ook daar blijkt behoefte aan te bestaan geven ondernemers aan. Een verbinding met een initiatief in de richting van een vakschool in samenwerking met het onderwijs en het bedrijfsleven, zou hier ook goed op aansluiten.

Ruimtelijk past bij een inzet gericht op 'schone werkgelegenheid en innovatie' een actieve aanpak van de leegstand. Leegstand is er op een aantal plekken, die verrommeld raken, terwijl er best schone en

innovatieve oplossingen mogelijk zijn. Ondernemers willen daar graag mee aan de slag t.b.v. kwaliteitsverbetering binnen de schaarse ruimte.

Circulariteit

We hebben als gemeente de ambitie om stappen te zetten in de richting van een circulaire economie. De gemeenteraad heeft in februari 2022 een nieuwe routekaart Circulaire Economie vastgesteld. Het actieprogramma maakt deel uit van deze economische visie. Bij onze aanpak worden deze circulaire acties apart benoemd.

De gemeente Rheden wil samen met de ondernemers, de onderwijsinstellingen en bewoners de gemeente meer circulair maken. We kunnen dat niet alleen. Circulaire bedrijven zorgen voor een gezonde economie, voor werkgelegenheid en een gezonde leefomgeving. Redenen om het vestigingsklimaat voor deze bedrijven in de toekomst te willen versterken. Ook voor het aantrekken van startups is een circulair ondernemersklimaat creëren van belang. We richten ons daarbij op partijen die het ecosysteem voor een duurzame en circulaire economie kunnen versterken en het creëren van de randvoorwaarden.

Wij stimuleren en versnellen innovatie en ondernemerschap richting een circulaire economie bij het MKB, door het gericht uitvoeren van acties op het gebied van circulariteit. Naast het bedrijfsleven stimuleren wij kennis- en onderwijsinstellingen om invulling te geven aan het circulair omdenken binnen de opleidingen. In sommige gevallen belemmert de vergunningsverlening circulaire initiatieven. Als gemeente willen zelf het geven in ons gemeentelijke beleid en de uitvoering. Ook sluiten we aan bij activiteiten die binnen de Groene Metropoolregio worden opgepakt en waar het Rhedense bedrijfsleven profijt van heeft.

4.2 Onze aanpak

1. We zetten een **'innovatiehub'** op het gebied van duurzaamheid/circulariteit op samen met ondernemers en onderwijsinstellingen. Een fysieke plek voor ontmoeting en samenwerking, om het directe contact binnen de **triple-helix** samenwerking in de praktijk te brengen én te zorgen voor **versnelling** van de **ontwikkeling** van het **economisch ecosysteem**. Een innovatiehub op het gebied van duurzaamheid/circulariteit, zodanig dat deze passend is binnen de gemeente Rheden.

2. We passen het **Omgevingslab** van Van Hall Larenstein breder toe op de gemeente Rheden, om in samenwerking met **onderwijs-partijen** te komen tot **vernieuwende producten** die aansluiten op het duurzame economische profiel van de gemeente.

3. We gaan samen met het onderwijs en de ondernemers **in beeld brengen** op welke wijze **ondernemers op een bedrijventerreinen meer kunnen samenwerken,** en gebruik kunnen maken van **elkaars diensten.**

4. We dagen het onderwijs uit om te komen met een **plan van aanpak** voor een **ecosysteem op de bedrijventerreinen**.

5. We hebben een actievere houding aangaande het **inventariseren van langdurig leegstaande en verrommelde plekken**. Om vervolgens, in samenwerking met ondernemers, een **leegstandsaanpak** op te stellen met voorstellen voor mogelijke invullingen hiervan.

6. We stimuleren **netwerkvorming** omtrent **lokale voedselketens**, door lokale voedselproducenten op weg te helpen richting het **regionale netwerk** de regio en te koppelen aan al bestaande initiatieven.

Acties behorende bij Routekaart Circulaire Economie

7. We zetten intensief in op **bewustwording** door **actief te communiceren** over het belang van circulariteit, en een grondstoffenplan, richting het Rhedense bedrijfsleven. We geven zelf het **goede voorbeeld** in gemeentelijke beleid en uitvoering.

8. We zetten in op het **verbinden** van het **Rhedense bedrijfsleven** met **regionale ontwikkelingen** op het gebied van duurzaamheid en circulariteit. Hiermee vergroten we het netwerk voor onze ondernemers en ziet men wat in de regio gebeurt op dit gebied.

9. We vragen de Rhedense onderwijsinstellingen om het brede gedachtengoed van **circulaire economie** integraal binnen hun **opleidingen-aanbod** te integreren.

10. We streven naar evenementen waar geen afval ontstaat. We willen de organisatie van festivals stimuleren om **evenementen afvalvrij** te maken. We willen ondernemers stimuleren om dit (geen afval te realiseren). We onderzoeken of dit gestimuleerd kan worden door bijvoorbeeld een lagere legestarief te heffen voor evenementen die aantoonbaar geen afval produceren.

11. Samen met het bedrijfsleven, de Rhedense landbouwbedrijven en het onderwijs willen wij **lokale voedselproducten in beeld brengen** (bijvoorbeeld door een evenement te organiseren) en stimuleren dat Rhedense inwoners meer gebruik maken van lokale producten. Waar mogelijk zoeken we de samenwerking

met bestaande initiatieven. Dit alles met het doel om voedselverspilling tegen te gaan en minder CO2 uitstoot te realiseren.

12. We willen **beschikbare subsidies beter ontsluiten** voor het Rhedense bedrijfsleven die gericht zijn op duurzaamheid en circulariteit. Hiervoor putten we onder andere uit inzichten die in regionaal verband worden uitgewerkt.

13. We stimuleren ondernemers om kennis op te doen op het gebied van circulariteit. We gaan onderzoeken of een **lokaal voucherprogramma** gerealiseerd kan worden, zodat meer inzicht wordt verkregen in de kansen die er zijn op het gebied van circulariteit in relatie tot hun bedrijfsvoering.

14. We willen nadrukkelijk de samenwerking met **onderwijsinstellingen** benutten, door samen **circulaire challenges** te organiseren. Groepen studenten gaan aan de slag om een concreet probleem bij ondernemers in de gemeente circulair op te lossen. Uiteindelijk wordt een winnaar aangewezen die een bedrag krijgt om het idee uit te gaan voeren. Ook gaan we in gesprek op welke wijze **circulaire startups gestimuleerd** kunnen worden.

15. We onderzoeken samen met de **Omgevingsdienst Regio Arnhem** waar **belemmeringen** en **ruimte** zitten in de **vergunningsverlening** van circulaire initiatieven.

16. We willen de **middenstand** activeren om gezamenlijk (vanuit verschillende branches) op te trekken in de transitie naar een circulaire economie, om de **beschikbaarheid van genoeg circulaire opties, activiteiten, en producten voor inwoners te vergroten**. Bij voorkeur is de informatie (over voedselverspilling, deelplatformen en bewuste eigen inkoop) in de toekomst in winkels zelf te vinden.

17. We willen de **drie Repair-Cafés** (in Velp, Rheden en Dieren) ondersteunen en stimuleren dat de continuïteit is geborgd.

18. We willen de **producten/materialen** die bij **gemeentelijke projecten in de openbare ruimte vrijkomen**, zoveel als mogelijk hergebruiken. Hiervoor moet een concept ontwikkeld worden – een **virtuele materialenbank** – rond opslag, opwerking en (digitale) marktplaats, om vraag en aanbod binnen de gemeente te koppelen.

5. Thema: Ondernemerschap stimuleren

5. Thema: Ondernemerschap stimuleren

Onze doelstellingen:

- We willen een ondernemende gemeente zijn in woord en daad waar ondernemers zich gewaardeerd voelen.
- We willen de reeds aanwezige kennis aan elkaar verbinden, voor groei en innovatie passend bij het groene karakter van de gemeente en kwaliteit van leven bevorderen.
- We willen al het ondernemerschap, waaronder ook zzp'ers en startups, stimuleren.

5.1 Waar we naar streven

Duurzame economische ontwikkeling vraagt goed ondernemerschap. De gemeente Rheden wil ondernemerschap stimuleren. Dat begint bij een ondernemende houding van de gemeente zelf. Rheden wil zich profileren als een ondernemende gemeente, die meedenkt met ondernemers en hen de ruimte geeft om te ondernemen. Nieuwe ideeën kunnen daarom rekenen op een houding die zich kenmerkt door 'ja, mits' (in plaats van 'nee, tenzij'). Deze positieve grondhouding 'hoe maken we het mogelijk' gaat hierbij uit van het algemeen belang, waarbij het economische belang altijd breed wordt afgewogen met andere belangen.

Ondernemerschap stimuleren betekent ook bij toetsing van nieuwe initiatieven eerst naar de effecten voor de gemeente als geheel kijken, voor alle afwegingen die daarna volgen. Zo voorkomen we dat goede initiatieven voor de gemeente, die ook economisch haalbaar zijn, vroegtijdig stranden in een veelvoud aan regels. Redenen waarom iets niet kan, zijn er altijd wel, het gaat erom bij nieuwe initiatieven snel te weten waarom we het wél zouden willen. Ondernemerschap stimuleren kan namelijk ook gaan over het beargumenteerd afwijken van 'conserverende' regels, op grond van bijvoorbeeld een hardheidsclausule of het aanpassen van deze regels, om vernieuwende initiatieven mogelijk te maken. Het gaat ook over snelheid van handelen en integrale advisering door de gemeente. Ondernemers willen snel horen of een initiatief gerealiseerd kan worden of niet. Stroomlijning van interne processen in het kader van de Omgevingswet zal hieraan bijdragen.

Ondernemers kunnen zélf ook veel doen om het ondernemerschap te stimuleren. Gemeente Rheden kent een groot aantal ondernemersverenigingen, met allemaal hun achterban. In sterke economieën weten MKB, grote en kleine bedrijven elkaar te vinden, zowel voor producten als voor kennis. We kunnen ondernemerschap stimuleren als deze verenigingen meer met elkaar gaan samenwerken, bijvoorbeeld gericht op het thema 'ondernemerschap'. Het onderwijs kan daar een bijdrage aan leveren en de gemeente kan de rol van verbinder en facilitator op zich nemen. Samen staan we sterker, met behoud van alle eigen identiteiten van de ondernemersverenigingen. Door samen op te trekken kunnen subsidies, bijvoorbeeld vanuit het rijk of de provincie, eerder binnen handbereik zijn en kan ook makkelijker de aansluiting binnen de Groene Metropoolregio worden gevonden.

Ondernemerschap stimuleren betekent ook aandacht voor zzp'ers. Deze groep is groot en divers, van 'oude rotten' tot beginners die aftasten wat het ondernemerschap inhoudt. Ook in financiële draagkracht zijn er grote verschillen. Gezien wordt dat sommige zzp'ers te laat om hulp vragen en hulp krijgen, met als gevolg faillissementen en eventueel de 'val' naar een bijstandsuitkering. Dit willen we voorkomen door proactief en laagdrempelig als klankbord te dienen. Het vraagt van de interne organisatie om ook aandacht te hebben voor de kwetsbare zzp'ers. Voor

een ecosysteem gericht op duurzame economische ontwikkeling, is het belangrijk om zzp'ers te behouden, te stimuleren om door te groeien en te verbinden aan de grotere ondernemers. De ondernemersverenigingen en de gemeente kunnen samen de verbinding leggen tussen zzp'ers en de rest van het bedrijfsleven, in ieders belang. De economische visie sluit hiermee aan op de eerder door ondernemers (ORDS) opgestelde ZZP Visie, met als doel om het ondernemersklimaat voor zzp'ers te versterken door kansen te benutten. Acties uit de ZZP Visie die we in gezamenlijkheid kunnen oppakken, zijn overgenomen in het uitvoeringsprogramma.

5.2 Onze aanpak

1. We worden een ondernemende en meedenkende gemeente (ja, mits – houding) in woord en daad door een **intern bewustwordingstraject** (hoe te kijken door de bril van de ondernemer). Dit doen we ook **vice versa** naar **ondernemers** (hoe kijkt men door de bril van de overheid).

2. We organiseren **thematische kennissessies** in samenwerking met het onderwijs voor **álle ondernemers** in de gemeente (MBK, kleine en grote bedrijven en zzp'ers), als stimulans voor de verbinding van diverse in de gemeente aanwezige netwerken, en delen kennis en inzichten. Thema's kunnen zijn: innovatie, circulariteit, het vergroten van de inclusiviteit en thema's die voor kleine ondernemingen te hoog gegrepen zijn door kostenposten die zich niet terugverdienen.

3. We stimuleren de organisatie van een **jaarlijkse ondernemersmarkt** voor zzp'ers (initiatief van de ORDS) om hun zichtbaarheid te vergroten bij zowel mede-ondernemers als de lokale bevolking.

4. We faciliteren (financieel kwetsbare) zzp'ers middels een **actieve ondersteuning vanuit de gemeente**, ter vermindering van het aantal faillissementen en om het aantal/aandeel 'doorgroeiers' te verhogen.

5. We faciliteren **zzp'ers** door **netwerkbijeenkomsten** en **inhoudelijke workshops** in samenwerking met het onderwijs, gericht op sterk zzp-ondernemersklimaat, groei en innovatie.

6. Het **jaarlijkse ondernemerscafé** wordt gecontinueerd. Hierbij wordt voortaan ook een duurzaamheidsprijs uitgereikt aan een ondernemers uit de gemeente Rheden.

7. We gaan duurzaam ondernemerschap ook onder de aandacht brengen bij het **basisonderwijs** (focus op innovatie/circulair) door bijvoorbeeld **ondernemers op school uit te nodigen**, zodat leerlingen op een laagdrempelige manier kennis kunnen maken met het ondernemerschap.

6. Thema: Strategische samenwerking versterken

6. Thema: Strategische samenwerking versterken

Onze doelstellingen:

- We willen de samenwerking tussen de 4 O's (onderwijs, ondernemers, overheid, vrijwilligersorganisaties) versterken.
- We willen goed lopende projecten en huidige samenwerkingen structureel voortzetten.

6.1 Waar we naar streven

We werken samen ten behoeve van een duurzame economische ontwikkeling van de gemeente Rheden, vanuit lokale betrokkenheid en begrip voor elkaar. Er lopen nu al veel vormen van samenwerking, bijvoorbeeld tussen bedrijven en onderwijsinstellingen of zzp'ers onderling, maar het komt nog onvoldoende structureel bij elkaar. Door de coronacrisis is het netwerk verwaterd. Een herinvestering op het partnerschap is nodig. Ook liggen er kansen in aansluiting op regionaal niveau vanuit de samenwerking met de 18 gemeenten in de Groene Metropoolregio[1]. De route naar een duurzame economische ontwikkeling vraagt een structurele, meerjarige samenwerking, waarin 'human capital' ook een belangrijke plaats heeft.

Om dat te bereiken gaan we alle partijen en initiatieven in overzichtelijk in beeld brengen. Het gaat om overheidspartijen, zoals de gemeente, het WerkgeversServicepunt en de Groene Metropoolregio, het hele spectrum van onderwijspartijen en alle ondernemersverenigingen. Tegelijk zetten we ook alle initiatieven en projecten overzichtelijk op een rij. Vrijwilligersorganisaties, de vierde O waarmee we de interactie tussen de oorspronkelijke drie O's uitbreiden, zijn belangrijk in de gemeente Rheden. Deze nemen we ook mee in de inventarisatie. We laten de onderlinge verbanden en structuren zien, zodat alle partijen weten wat er beschikbaar is en waar ze zich bij kunnen aansluiten. Ook wordt in beeld gebracht welke betekenis de ondernemers kunnen hebben voor de lokale samenleving, speciaal waar het om de kwetsbare inwoners van deze samenleving gaat.

Vervolgens gaan we een gezamenlijke agenda opstellen die zich richt op versterking van de strategische samenwerking. De agenda zal naast het uitvoeringsprogramma van de economische visie komen te staan, waarmee ook veel dwarsverbanden zullen bestaan.

De ambitie is om op termijn de uitvoering te kunnen borgen binnen de Triple Helix samenwerking. Hierin is nadrukkelijk niet alleen de gemeente aan zet, soms ligt de 'bal' bij het onderwijs of de ondernemer. Zo ver zijn we nu echter nog niet. De Triple Helix is nu vooral ingestoken vanuit een netwerkgedachte, het is nog geen bestendig samenwerkingsverband. Het vraagt een stap vooruit richting bestendiging en afspraken over organisatiekracht om de uitvoering daadwerkelijk binnen de Triple Helix te kunnen beleggen. Het is nu een mooi moment om met elkaar het gesprek hierover aan te gaan.

[1] De Groene Metropoolregio bestaat uit 18 gemeenten en is de opvolger van de Regio Arnhem—Nijmegen. Gezamenlijk wordt gewerkt aan op ruimtelijke en sociaaleconomische ontwikkeling.

6.2 Onze aanpak

1. We creëren overzicht door middel van een **inventarisatie van welke samenwerkingen en initiatieven** er momenteel zijn binnen de gemeente en Groene Metropoolregio, inclusief mogelijkheden om aan te sluiten.

2. We gaan door met **goed lopende projecten** en **samenwerkingen** en delen successen actief met elkaar.

3. We willen de partnerschap met het bedrijfsleven en onderwijs verstevigen door te blijven **investeren in ons netwerk**.

4. We blijven ons inzetten op **accountmanagement** richting ondernemers en een **betere dienstverlening**.

5. We overleggen **jaarlijks** met **onderwijsinstellingen** en **belangenorganisaties**.

6. We stellen, met behulp van de brede welvaartsmonitor, een **strategische samenwerkingsagenda** op, voor een **sterkere meerjarige samenwerking**. Onderdeel hiervan is ook de verbinding met het **sociale domein**.

7. We stimuleren duurzaam en circulair **ondernemerschap** bij **leerlingen** en **studenten**, door middels van het voortzetten van de samenwerkingen binnen **VeluwezOOOm!** voor laagdrempelige en concrete projecten, zoals Veluwezoom Got Talent.

8. We willen de bestaande Triple Helix VeluwezOOOm! **verder uitbouwen e**n meer in relatie brengen tot de **Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen**.

9. We onderzoeken de mogelijkheden om regels vanuit de gemeente **ten gunste van ondernemers** toe te passen, ingewikkelde of langdurige interne processen efficiënter in te richten en om **experimenteerruime** te creëren.

7. Thema: Kansen toerisme en recreatie verzilveren

7. Thema: Kansen toerisme en recreatie verzilveren

Onze doelstellingen:

- We willen een sterke branding van het aanbod en de kwaliteiten van de gemeente Rheden.
- We willen kansen verzilveren voor meer werkgelegenheid op het gebied van recreatie en toerisme, in aansluiting op de beroepsbevolking en in evenwicht met de (groene) leefomgeving.
- We willen initiatieven en ondernemers aan elkaar verbinden

7.1 Waar we naar streven

De vrijetijdseconomie is een kansrijke sector voor de gemeente Rheden, met de groene omgeving en het water, de diversiteit van het landschap, de natuur en het erfgoed. Van oudsher een omgeving waar men van heinde en verre op af kwam om te recreëren. Ook dit heeft mooie sporen nagelaten en het cultuurhistorisch erfgoed verrijkt. Rheden is een landschappelijke gemeente, in een mooie omgeving met authentieke dorpen, in de nabijheid van de stad Arnhem en Duitsland binnen een half uur rijden.

Deze kwaliteiten mogen we samen nog veel meer uitdragen en kunnen we samen nog veel beter benutten. Rheden heeft namelijk alles in huis om bezoekers een echt 'vakantiegevoel' te geven. We laten ons inspireren door het verleden toen onze gemeente al dé plek was om te recreëren. willen terug naar onze wortels en het toeristisch-recreatieve klimaat uit oude tijden laten herleven. De potentie hiervoor is immers volop aanwezig. Het rijke cultuurhistorische erfgoed -in brede zin- van de gemeente en de regio gaan we beter inzetten als één van de dragers voor onze economie, waarbij we in de communicatie ook de verbinding met Gemeente Rheden 450 jaar goed kunnen leggen.

Daarom willen we gastvrij zijn voor bezoekers aan onze gemeente, hen meer richting geven aan hun bezoek en er samen voor zorgen dat het ook leidt tot meer bestedingen in de gemeente Rheden. Bestedingen zijn ook nodig om het voorzieningenniveau voor onze (vergrijzende) bevolking overeind te houden. De detailhandel in de kernen, de horeca, de musea en de zwembaden hebben bezoekers van buiten nodig, om ook voor inwoners rendabel te kunnen zijn. Duurzame groei van het toerisme is ook goed mogelijk, door te zorgen voor een betere spreiding van de bezoekers over de hele gemeente. Dit vermindert de druk op de natuur rondom de Posbank, zonder het gebied op slot te hoeven zetten. De ondernemers in de sector zien bovendien dat toeristen verwelkomen heel goed mogelijk is op een 'natuurbehoudende' manier, als we de kwaliteit maar bovenaan zetten. Er is ook nog veel marktruimte voor duurzame groei van het aantal overnachtingsmogelijkheden, geeft ook de sector zelf aan.

Ruimtelijk kunnen de verbindingen tussen de natuur (groen), het water en de kernen nog een stuk beter worden gelegd. Ook op het gebied van bereikbaarheid, (duurzame) mobiliteit en (OV-)hubs is verbetering mogelijk en dat geldt ook voor de routering en bewegwijzering. Branding van het aanbod binnen de gemeente, in combinatie met meer beleving en levendigheid in de dorpskernen, kan zorgen voor onderling samenhang tussen het aanbod, die nu nog grotendeels ontbreekt. Er liggen kansen voor de ontwikkeling van aanbod gericht op meerdaags-toerisme.

De gemeente Rheden zou daarnaast meer moeten durven experimenteren door regelgeving aan te passen. Binnen alle regelgeving

wordt het steeds moeilijker om tot ondernemen te komen, geven ondernemers aan. Het gaat van sluitingstijden tot terrassenbeleid en stiltegebieden (inclusief richtlijnen rondom Natura2000), waardoor er meestal wel belemmeringen zijn waarom iets niet kan. Toerisme stimuleren en tegelijk de natuur behouden lijken in de opinie binnen de gemeente (politiek) niet samen te kunnen gaan, terwijl ondernemers daarvoor wel degelijk heel goede mogelijkheden zien. Toerisme en natuur kunnen elkaar zelfs goed versterken. Mits in balans. Het kan gaan om de invulling van leegstaande gebouwen, evenementen, terrassen voor levendige dorpskernen etc. Door te experimenteren met gewijzigde regelgeving en op zoek te gaan naar aanknopingspunten in bestaande regelgeving, kunnen we andere mogelijkheden in de praktijk toetsen en regulier beleid waar nodig bijstellen. Werkt iets niet, dan stoppen we het experiment en hebben we met elkaar in ieder geval ervaring opgedaan.

7.2 Onze aanpak

1. We stellen in 2023 een **visie Recreatie en Toerisme** op, inclusief concrete uitvoeringsacties. De visie bevat gericht beleid ten aanzien van doelgroepen, aantrekken meerdaags toerisme, toename bestedingen, betere spreiding binnen de gemeente en leefbaarheid. Hierin is aandacht voor een betere verhouding tussen beheer en gebruik van het natuurgebied.

2. We stimuleren netwerkvorming onder ondernemers in de toeristisch-recreatieve sector via, in samenwerking met leerlingen van het **Titus Brandsma College**, de organisatie van **netwerkbijeenkomsten** (themabijeenkomsten met reeds bestaande netwerken). Zodat toeristisch-recreatieve ondernemers hun **aanbod meer met elkaar kunnen verbinden**, voor een optimale/complete ervaring voor de recreant en (meerdaagse) toerist.

3. We willen, in samenwerking met het onderwijs, onderzoeken welke **mogelijkheden** er zijn/wat ondernemers kunnen doen om het **draagvlak voor bezoekers** onder inwoners **te vergroten**.

4. We gaan onderzoeken of **actiever grondbeleid** kan bijdragen aan het waarmaken van belangrijke ambities op het gebied van toerisme en recreatie (actieve aankoop/voorinvestering van grond/objecten).

8. Thema: Verstevigen van de winkelgebieden

8. Thema: Verstevigen van de winkelgebieden

Onze doelstellingen:

- We willen aantrekkelijke kernen voor zowel de eigen inwoner, recreant en toerist.
- We willen de (buitengebied) beleving in de kernen vergroten.
- We willen de huidige samenwerkingen in de vormen van een BIZ per kern, voortzetten.

8.1 Waar we naar streven

De winkelgebieden in de gemeente Rheden vormen een drijvende kracht achter de lokale economie en een essentieel onderdeel van het voorzieningenniveau voor inwoners. Winkelgebieden dragen in belangrijke mate bij aan het goede woon- en leefklimaat in de gemeente en draagt bij aan de versterking van de sociale cohesie. Het verstevigen van de winkelgebieden heeft ook relatie met het versterken van het openbaar gebied. Vitale en kwalitatief goede winkelgebieden zijn daarom in het belang van de hele gemeente.

Grote veranderingen in het winkelgedrag van consumenten stellen nieuwe eisen aan winkelgebieden. Denk hierbij aan online aankopen, doelgerichter winkelen en beleving die meer centraal staat. Alleen winkelgebieden die blijven voldoen aan veranderende eisen van consument, hebben de toekomst. Samenwerking tussen ondernemers, vastgoedeigenaren en de gemeente, is een voorwaarde voor een succesvolle aanpak.

Beleving wordt een steeds belangrijkere reden voor consumenten om fysieke winkels te bezoeken. De winkelgebieden in de gemeente Rheden kunnen aan beleving winnen, door veel meer de relatie met het buitengebied te benutten, voor zowel winkel- als horecabezoek. Ook toevoeging van kunst, cultuur en sport zorgt voor levendige, aantrekkelijke wingelgebieden. Dat draagt ertoe bij bezoekers uit de eigen gemeente te blijven binden, maar kan ook zorgen voor meer bestedingen door bezoekers uit de regio en door toeristen.

Wandelen in de natuur wordt nu door veel bezoekers alleen afgesloten met koffie in een bezoekerscentrum of aan het nationaal park grenzende horeca, terwijl winkelen en dineren in de kernen ook een logisch vervolg zou kunnen zijn als buitengebied en kernen zich meer in elkaars verlengde profileren. Als de kernen voor meer bezoekers het logische begin- en eindpunt van wandelingen in de natuur vormen, zorgt dat voor zowel bestedingen in de kernen als ontlasting van de Posbank. Ook de verbinding met cultuur, zoals met de musea en het cultuurhistorisch erfgoed, kan nog meer worden gelegd om de winkelgebieden aan belevingswaarde te laten winnen.

Ruimtelijk vraagt het compacte centra met winkels en horeca die bijdragen aan dezelfde beleving, van kwaliteit, groen, buitengebied en natuur. Bij die beleving passen groen, ruime terrassen, kunst, cultuur, levendigheid, sport en (kleinschalige) evenementen. Functiewijziging naar centrumversterkende functies zoals horeca, moet op veel plekken mogelijk zijn. Tegelijk vraagt het terughoudendheid ten aanzien van functiewijziging naar activiteiten die niet bijdragen aan de kwaliteit en beleving van de kernen (zorg, afhaalpunten, etc.). Bij leegstand kunnen tijdelijke functies een tussentijdse oplossing bieden, voordat een nieuwe centrum versterkende functie gevonden is.

8.2 Onze aanpak

1. We vinden de bestaande **Bedrijven investeringszones** (BIZ) belangrijk voor de collectiviteit. De gemeente staat positief tegen over een verlenging indien hierom wordt gevraagd.

2. We verbeteren de **branding** van de gemeente en per **winkelkern.** Deze is gericht op het aantrekken en behouden van bezoekers, recreanten en toeristen, maar ook intern binnen de gemeente en als gezamenlijk doel (wij-gevoel) onder ondernemers om na te streven. We vragen de **BIZ verenigingen** te komen met een voorstel die gericht is op hun eigen gebied.

3. We **verkennen** welke **mogelijkheden** er zijn, met onder andere benutting van elkaars expertise op het gebied van gastvrijheid en retail, om meer **(buitengebied) beleving in de kernen** te realiseren. We gaan actiever het **gesprek** aan met **vastgoedeigenaren**.

4. We gaan **actief winkeliers benaderen** die buiten het kern winkelgebied gevestigd zijn, en hen wijzen op **mogelijkheden** voor een **vestiging binnen het kern winkelgebied**.

5. We zorgen voor **verruiming van centrumversterkende functies**. Om zo - eventueel tijdelijk en/of experimenteel - activiteiten en functies te bevorderen die **bijdragen aan beleving** en **leegstand tegengaan**.

6. We onderzoeken welke **belemmeringen** we praktisch kunnen **opheffen** om **verruiming van terrassen** - ook ná corona - mogelijk te maken, om tegemoet te komen aan de buitenervaring en behoefte van zowel de recreant en toerist, als de (levendigheid voor) onze eigen inwoners.

7. We stimuleren dat de BIZ verenigingen opteren voor het **Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO)**. Het doel hiervan is om de **veiligheid** en de **veiligheidsbeleving** binnen de winkelgebieden te vergroten.

9. Thema: Inclusievere samenleving

9. Thema: Inclusievere samenleving

Onze doelstellingen:

- We willen kansenongelijkheid verkleinen.
- We willen diversiteit in de werkgelegenheidsstructuur, met banen die aansluiten op de beroepsbevolking.
- We willen kansen verzilveren in sectoren die voor banen zorgen in de breedte van de beroepsbevolking.
- We willen ondernemers stimuleren om statushouders en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan te nemen .
- We willen de vaardigheden van laaggeletterden die al in dienst zijn versterken.

9.1 Waar we naar streven

Gemeente Rheden streeft naar een inclusieve samenleving, waarbij iedereen zoveel mogelijk mee kan doen in betaald werk en, als dat (nog) niet mogelijk is, op andere manieren waardig mee kan doen in de samenleving. Kansen voor iedereen. Een inclusieve samenleving draagt daarmee bij aan het terugdringen van kansenongelijkheid. Rheden is een gemeente met een gevarieerde sociaaleconomische structuur. Ondernemers dragen bij aan verbinding binnen een inclusieve Rhedense samenleving, met banen, stageplekken en werkervaringsplaatsen. De route naar een inclusieve samenleving verloopt loopt dan ook voor een groot gedeelte via ondernemers, die zorgen voor banen die aansluiten op de beroepsbevolking. Ondernemers zijn bovendien vaak ook sponsoren van lokale evenementen en vrijwilligersorganisaties, die ook bijdragen aan een inclusieve samenleving.

We willen een duurzame inclusieve economische ontwikkeling waarin het aantal banen in de gemeente Rheden de komende jaren niet achteruit gaat. Daarbij streven we naar diversiteit in de werkgelegenheidsstructuur, om voor alle opleidingsniveaus en richtingen binnen de beroepsbevolking voldoende banen te kunnen bieden. De gemeente Rheden kent mooie voorbeelden en succesverhalen, hiervan willen we er graag meer. Dit vraagt om gezamenlijke inzet en vergroting van het netwerk, om de aanwezige kennis en kunde te delen en elkaar te enthousiasmeren. Hierbij willen we het vangnet van (vrijwilligers)organisaties, het informele netwerk, ook goed benutten.

Samen willen we tekorten of juist overschotten aan personeel tegengaan waar we kunnen. Natuurlijk is er op de arbeidsmarkt altijd een behoorlijke mate van interactie binnen de regio, maar vooral kwetsbare mensen op de arbeidsmarkt kunnen zich vaak minder makkelijk verplaatsen binnen de regio. Dat is een belangrijke reden om niet alleen een woongemeente, maar ook een werkgemeente te willen zijn. Gelukkig zijn er veel Rhedense sectoren die bijdragen aan een duurzame economische ontwikkeling én zorgen voor banen in de breedte van de beroepsbevolking van de gemeente: toerisme en recreatie, bouw en installatie, industrie en meer. Onderwijspartijen nemen hierbij een belangrijke plaats in. Bij de jeugd blijkt vaak onbekendheid over wat werken in bepaalde sectoren inhoudt. Ook is het ‘werkfit’ maken van jongeren uit het praktijkonderwijs belangrijk, om ze vanuit sociaal ondernemerschap nét een beetje extra hulp te kunnen geven om goed te starten op de arbeidsmarkt. We willen daarom het onderwijs binnen de gemeente meer in contact brengen met Rhedense arbeidsmarkt. Daarbij willen we de stap tussen werkzoekend en betaald werk kleiner maken, voor een inclusieve arbeidsmarkt. Dit vraagt maatwerk vanuit de gemeente en een actieve houding van bedrijven. In de huidige krappe arbeidsmarkt is het van belang te voorkomen dat

jongeren hun opleiding voortijdig beëindigen, omdat ze vanuit bedrijven al een baan aangeboden krijgen. Op de langere termijn is het hebben van een afgeronde opleiding voor zowel jongere als ondernemer beter in het kader van duurzame inzetbaarheid.

Gemeente Rheden vergrijst. Alle arbeidskrachten die beschikbaar zijn moeten goed worden benut (inclusief bijvoorbeeld de kansen die nieuwkomers aan ondernemers kunnen bieden). Daarvan zijn ondernemers zich bewust. Bereidheid om daarbij vanuit sociaal ondernemerschap ook mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen is er zeker bij de ondernemers in de gemeente Rheden. Alle regelingen en subsidies, die ook regelmatig wijzigen, vormen daarbij echter een struikelblok voor velen. Hierin kunnen ondernemers worden ontzorgd, onder meer door gebundeld kennis te delen en informatie aan te bieden.

9.2 Onze aanpak

1. We **faciliteren** in **praktische informatiebehoefte** omtrent de inzet van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt (regelgeving, subsidies en kansen die nieuwkomers bieden). Hiervoor organiseren we een **thematische kennissessie over inclusiviteit** voor ondernemers in de gemeente.

2. We **agenderen** tijdens de **reguliere overleggen** met het bedrijfsleven structureel het onderwerp "inclusie" en gaan actief in gesprek hierover.

3. We versterken de **actieve rol** van de gemeente als intermediaire partij bij werken aan een inclusieve samenleving. Dit doen we door **succesverhalen een podium te geven**, om anderen te inspireren, kennis te delen en te activeren. Ook communiceren we richting het **bedrijfsleven** op welke wijze inclusiviteit binnen het bedrijf kan worden vergroot (vanuit meer HR-perspectief).

4. We gaan samen met ondernemers aan de slag met het thema **laaggeletterdheid** onder medewerkers.

5. We voeren **lokaal onderzoek** naar de behoefte van ondernemers (over welke basisvaardigheden moet men beschikken) en mogelijkheden ter verbetering van de **aansluiting onderwijs/arbeidsmarkt** op de **langere termijn** (zodat de overgang van school naar werk kleiner wordt).

6. We werken in **georganiseerd verband** samen met het onderwijs, de ondernemers en maatschappelijke organisaties om **jongeren en de arbeidsmarkt met elkaar te verbinden**. Binnen het Triple Helix verband kan worden gekeken hoe we projecten in de geest van Dreamjobs kunnen continueren.

7. We willen ondernemers ontlasten bij de inzet van **kwetsbare personen**.

10. Uitvoering

10. Uitvoering

10.1 Organisatie

De gemeente Rheden kent een goed georganiseerd bedrijfsleven met een grote lokale betrokkenheid, een goed voorzieningenniveau en goede verbindingen met het onderwijs, die ook lokaal betrokken zijn. Deze kwaliteiten willen we benutten, voortzetten en nog meer met elkaar verbinden. Woorden in een visie zijn mooi, maar een duurzame economische ontwikkeling bereiken we alleen met daden. Heel veel is al aanwezig, bij ondernemers, bij onderwijsinstellingen en bij de gemeente, maar we moeten het wel (willen) zien, dichterbij elkaar weten te brengen, elkaar weten te vinden en samen zien dat we vooruitgang boeken. Zoals een ondernemer het bedrijf wil zien floreren, zo willen wij samen zien dat we stappen vooruit zetten.

Bouwen aan de zaak doen we samen. In tijden van corona zijn de onderlinge contacten enigszins verwaterd en zijn bepaalde activiteiten noodgedwongen op een lager pitje komen te staan. Het triple helix overleg bijvoorbeeld, willen we nieuw leven inblazen: efficiënt ingestoken, laagdrempelig aanhaken en met aandacht voor succesvoorbeelden en enthousiasmerend naar elkaar toe. In dit triple helix overleg zien we ook ‘hoeders van het uitvoeringsprogramma’. De uitvoering van deze visie met de bijbehorende acties zien we als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de vier O’s (overheid, ondernemers, onderwijs en (vrijwilligers)organisaties).

10.2 Rol gemeente

De gemeenten vervult een belangrijke rol in het lokale en regionale netwerk bestaande uit ondernemers, onderwijs- en onderzoeksinstellingen, overheden en burgers, dat samen actief is voor een duurzame economische ontwikkeling. Het is van belang om blijvend te investeren in het netwerk en ons bewust te zijn van het begrip partnerschap. De gemeente moet niet de ondernemer zijn, maar wel het vestigingsklimaat scheppen waarin ondernemers kunnen ondernemen. De gemeente moet ondernemers willen begrijpen vanuit een ondernemende instelling. De gemeente kan zorgen voor aandacht voor ondernemers, voor een lage lokale regeldruk, maatwerk en flexibiliteit waar mogelijk en een lokaalvriendelijke uitvoering van ons aanbestedingsbeleid als opdrachtgever.

De bijeenkomsten in het kader van opstellen van de economische visie hebben een grote betrokkenheid van alle bij de uitvoering benodigde partijen laten zien. Iedereen wil vooruit en iedereen wil bijdragen aan de beoogde duurzame economische ontwikkeling van de gemeente Rheden. Er is wel behoefte aan een partij de regio neemt om het dichter bij elkaar te brengen: de gemeente, in een actief faciliterende, stimulerende, aanjagende en soms coördinerende rol.

10.3 Evaluatie en monitoring

De economische visie wordt in beginsel voor langere tijd vastgesteld, maar ontwikkelingen in de economie zouden aanleiding kunnen geven om het beleid te herijken en mogelijk aan te passen. Evaluatie van gestelde kaders en monitoring op de voortgang van de verschillende doelstellingen en uitvoeringsacties zijn dan ook van belang. De nulmeting voor de brede welvaartsmonitor vanuit Rhedens perspectief geeft hiervoor een mooi beginpunt, waarna jaarlijks de economische ontwikkeling inclusief brede welvaart wordt gemonitord. Op basis hiervan kunnen, wanneer nodig, de doelstellingen en acties eventueel worden bijgestuurd.

10.4 Geld en middelen

Veel gemeentelijke ambities en doelstellingen verlopen via de route van een duurzame economische ontwikkeling. In deze visie zijn we ambitieus, overeenkomstig de opdracht van de starnotitie, en willen we concrete vooruitgang zien bij de uitvoering van de acties.

Het gaat immers om de daden, niet om de woorden. Hoewel we de gemeente er niet alleen voor staat, en het uitvoeringsprogramma realistisch en uitvoerbaar is geformuleerd, is het slagen ervan wel medeafhankelijk van de beschikbare ambtelijke capaciteit. Hoeveel capaciteit daar beschikbaar kan worden gesteld, is bepalend om daadwerkelijk een faciliterende, stimulerende, aanjagende en coördinerende rol te kunnen vervullen. Door meer integraal samenwerken, ook binnen de gemeentelijke organisatie, kunnen met schaarse middelen en beperkt budget ook andere oplossingen worden bedacht.